

Жадання влади (скорочено)

Фрідріх Ніцше

Фрідріх Ніцше

Жадання влади

(уривок)

Спроба переоцінки всіх цінностей.

Вступ; Книга перша. Антихрист. Спроба критики християнства

Ну що ж! Читачу, мій правдивий, приречений читачу, ти зовсім самотній, — а де ж тоді решта? Решта — це просто людство. Треба здолати людство своєю силою й шляхетністю душі, — отже, зневагою...

[...]

Що таке добро? Все що помножує в людині чуття сили, жадання влади і, зрештою, саму силу.

Що таке зло? Все, що походить від слабості.

Що таке щастя? Коли відчуваєш, як зростає сила, отже долається опір.

Потрібна не вдоволеність, а більша могутність, не просто мир, а війна; не чеснота, а дія (чеснота ренесансної доби, *virtu*, безморальна чеснота).

Недолугі і безпорадні мусять загинути — це перший принцип нашої любові до людини. І в цьому їм треба допомогти.

Що шкідливіше за будь-яке нечестя? Співчуття справі всіх недолугих і безпорадних — християнству...

Я не збираюся говорити про те, чого в доконечній послідовності мусить позбуватися людство (адже повинна зостатися людина), а тільки з'ясую, яку саме людину слід плекати, який людський тип має найвищу вартість, найгідніший життя і майбутнього.

Цей найвартісніший тип об'являвся вже досить часто, — але як щасливий випадок, як виняток: бажаним він не був ніколи. Радше його просто боялися, досі він був майже страхіттям, — і, відчуваючи переляк, бажали, вирощували й урешті отримали цілком протилежний тип: свійську тварину, стадну істоту, хворого звіра на ймення людина — християнина.

[...]

Християнство аж ніяк не слід оздоблювати і прикрашати: воно стало смертельним ворогом цій вищій людині, засудило всі її провідні інстинкти і виділило з них зло і злих; сильна людина — це зразок негідника, "прокляте поріддя". Християнство стало на бік усіх недолугих, нищих і безпорадних, створило ідеал, який суперечив потужним інстинктам виживання, загидило навіть розум духовно сильніших натур, оголосивши гріховними і облудними найвищі духовні вартості й прозвавши їх спокусами.

[...]

Християнство називають релігією співчуття. Співчуття є протилежністю палких

поривань, які посилюють життєве завзяття: воно пригнічує. Коли є співчуття, втрачається сила. Співчуття ще дужче виснажує силу, вже підірвану життєвими стражданнями. [...] Придивившись до школи, якої завдає співчуття, і до втрат, яких зазнає людина, ми ще виразніше побачимо його ворожий життю характер. Співчуття цілком перекреслює закон розвитку, — отже, закон добору. Воно підтримує те, що вже хилиться до загибелі, боронить приречених і неспроможних і завдяки надміру безпорадних і безталанних, яким дозволяє жити, саме життя робить похмурим і непевним.

[...]

Християнське розуміння бога, — бог як покровитель недужих, як павук, як дух, — одне з найогидніших уявлень про бога, які будь-коли створили на землі; воно, мабуть, є навіть найнижчою точкою висхідної лінії розвитку різних уявлень про бога. Бог виродився і замість пояснювати й незмінно потверджувати життя, почав його заперечувати! Слово "бог" оголошує війну життю, природі і потягу до життя!

[...]

[...] Найбільший отруйний засів християнства — це гасло "загальної рівноправності": християнство знищило всілякі бар'єри і повагу між людьми, — отже, розбуркавши найнищі інстинкти, проголосило війну на смерть і життя всякому зростанню і розвитку культури; зі ressentiment простолюду воно викувало найстрашнішу зброю проти нас, проти всього шляхетного, великодушного і радісного, проти нашого щастя на землі...

[...]

Не давайте одурити себе: люди визначного духу завжди скептики. Заратустра — скептик. Свобода і сила могутнього й надмогутнього духу проступає в скепсисі. Люди, що мають переконання, аж ніяк не можуть визначати вартість, — отже, на них і зважати не треба. Адже переконання — в'язниця. Хто не дивиться навсебіч, той нічого не бачить під ногами: аби могли судити про вартість чи безвартісність, треба струсити собі під ноги сотні переконань, — лишити їх позаду [...] Дух, що прагне величі або тільки шукає для цього способу, доконечне робиться скептиком. Мати свободу від усіляких переконань притамане сильним і неупередженим... Надмірні пристрасті, основа й сила їхнього буття, які ще ясніші і деспотичніші, ніж вони самі, впрягають до роботи весь їхній розум, а їх самих сповнюють нерозважності, надають їм сміливості вдаватися навіть до нечесних засобів, а за певних обставин дарують іще й переконання. Переконання — це засіб: людина чимало досягає саме завдяки переконанням. Надмірні пристрасті вживають і споживають переконання, проте їм не коряться, — адже почувають себе панамі. І навпаки: необхідність мати віру, спиратися на безумовні "так" і "ні", своєрідний — даруйте мені на слові — карлейлізм — це потреба слабких. Той, хто вірить, "вірні" будь-якого гатунку доконечне стають несаможиттєвими, і вони вже не можуть бути метою для себе, взагалі не можуть висувати будь-які цілі. "Вірний" собі вже не належить, він може бути лише засобом, його мають використати, йому потрібно, щоб його використали. Найдужче він шанує мораль знеособлення, до неї його

схиляє все: власний розум, і досвід, і пиха. Будь-яка віра — це лише прояв знеособлення і самовідчуження [...]

[...]

[...] В пересічних і щастя пересічне: це вправність у чомусь одному, спеціалізація природного інстинкту. І людям могутнього духу аж ніяк не личить вбачати у пересічності якийсь докір собі. Адже саме вона є першою необхідною умовою утворення винятків, нею зумовлюється висока культура. І коли виняткові люди саме до пересічних ставляться делікатніше, ніж до себе і своєї рівні, то це не просто щира люб'язність, це їхній обов'язок [...] Кого я найдужче ненавиджу з-поміж усього сучасного бидла? Соціалістичну потлоч, апостолів черні, які заганяють у могилу інстинкти й утіхи робітництва, його сумирне буття і вдовolenість, — вони його роблять заздрісним, навчають помсти [...] Несправедливість полягає не в нерівності прав, а в зазіханнях на "рівноправність" [...] Що таке лихо? Але я вже казав: усе що породжене недолугістю, заздрістю, помстою. Анархіст і християнин — одного кореня [...]

[...]

Християнство занапастило нам здобутки античної культури, а згодом занапастило й здобутки культури ісламської. Розтоптали (вже й не кажу якими ногами) дивовижний і, по суті, близький нам іспано-мавританський культурний світ, що, як і Рим, і Греція, розвивав почуття і виховував смак [...] Навіщо? Бо ж він зародився завдяки шляхетним, чоловічим інстинктам, потверджував життя, та ще й укупі з усією небаченою і вишуканою мавританською пишнотою!.. Хрестоносці згодом звоювали те, перед чим годилось би простертись у поросі: культуру, проти якої навіть наше дев'ятнадцяте сторіччя видається вкрай вбогим і "запізнілим". Щоправда, їм кортіло мати здобич: адже Схід був багатий [...] Але відкиньмо упередженість! Хрестові походи — це просте найогидніше піратство!

[...]

Я вже підійшов до кінця і проголошую свій вирок. Я засуджую християнство, я підношу проти християнської церкви найстрашніше з усіх обвинувачень, які будь-коли лунали на землі. Я вважаю його найогиднішим розбещенням, яке лише можна уявити, і примічаю в ньому потяг якомога розбещувати й далі. Християнська церква занапащує все, чого торкнеться: знецінює будь-яку вартість, перетворює правду в брехню, справедливість — у душевну ницість. [...] Гасло "рівності душ перед богом" — цей привід для гансупес усіх ницих люцив, ця брехня, що, розлетівшись, немов вибухівка, врешті породила революцію, сучасні ідеї й підготувала падіння всього громадського порядку, — була християнським динамітом [...]

За виданням: Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади.